

УДК 331.522.4

ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Т. Гошко, здобувач, В. Черевко, здобувач

Львівський національний аграрний університет

Ключові слова: персонал, сільськогосподарське виробництво, трудові ресурси.

Розглянуто питання формування персоналу сільськогосподарських підприємств Львівської області на сучасному етапі розвитку аграрного виробництва.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вітчизняного аграрного сектору економіки постають принципово нові вимоги до формування і забезпеченості персоналом. Невиправдано низький рівень оплати аграрної праці порівняно з іншими галузями економіки, погіршення мотивації праці, відсутність збалансованості між трудовими ресурсами та робочими місцями спричинюють значне вивільнення працюючих із сільськогосподарського виробництва. Аграрну галузь покидають найбільш досвідчені, працездатні і перспективні працівники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню персоналу підприємства, в тому числі його складових, присвячені праці відомих вітчизняних науковців Д. П. Богині, Г. Т. Завіновської, Е. М. Лібанової, Н. Д. Лук'яченко, В. О. Мандибури, В. В. Онікієнка та багатьох інших.

Постановка завдання. Питання формування персоналу сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах розвитку економіки вивчені недостатньо. Це стосується передусім висвітлення соціально-економічної сутності й складових категорії «персонал», особливостей його формування в сільськогосподарських підприємствах. Тому таке дослідження є актуальним і вкрай необхідним для сільського господарства.

Виклад основного матеріалу. Україна після проголошення незалежності взяла курс на побудову соціально орієнтованої ринкової економіки, що зумовило радикальні економічні перетворення, які принесли як позитивні, так і негативні наслідки. Відбулася приватизація підприємств, у тому числі й сільськогосподарських, були створені умови для функціонування аграрних підприємств різної форми власності. Усе це зумовило зміни у формуванні та використанні персоналу сільськогосподарських підприємств.

Забезпеченість персоналом в оптимальній кількості та належної якості є першочерговою передумовою досягнення мети. Персонал підприємства формується з наявного кількісного складу працюючих з відповідними якісними характеристиками. Природно-кліматичні умови України дають їй абсолютні переваги для розвитку експортного потенціалу галузі сільського господарства, які у свою чергу дозволяють рівноправно увійти у світову економіку.

Лауреат Нобелівської премії Т.Шульц зазначав, що в економіці світового сільського господарства виник парадокс, який полягає в такому. У багатьох країнах із низьким рівнем доходів існує досить високий потенціал розвитку сільського господарства, який є достатнім для виробництва необхідної кількості додаткових продуктів харчування для зростаючого народонаселення, щоб значно підвищити доходи та життєвий рівень бідних. Але цей потенціал не використовують повною мірою, оскільки досі дехто не бере до уваги те, що вирішальним чинником покращання життя людей є не простір, в якому вони живуть, не джерела енергії, не земля. Скоріше до чинників поліпшення життєвої ситуації бідних можна віднести поліпшення якісних характеристик населення та прогрес у знаннях [8].

Для розуміння соціально-економічного значення формування персоналу сільськогосподарських підприємств необхідно з'ясувати його суть як економічної категорії. Персонал – це весь особовий склад підприємства, організації або частина цього складу. Персоналом називають постійних і тимчасових працівників, представників кваліфікованої чи некваліфікованої праці. Будь-яке сільськогосподарське підприємство функціонує за певної чисельності персоналу — сукупності працівників, які мають необхідний фізичний розвиток, знання, практичні навички для управління виробництвом, якісного і своєчасного виконання передбачених технологією робіт у сфері агропромислового виробництва.

Дуже чітко до формулювання суті персоналу підійшли В. В. Арутюнов і І. В. Волковиський, визначивши, що персонал – це сукупність усіх людських ресурсів, якими володіє організація. Зокрема, це працівники організації, а також партнери, залучені до реалізації деяких проектів, експерти, які можуть бути залучені до проведення досліджень, розробки стратегії [7, с. 4].

Праця персоналу сільськогосподарських підприємств має свої особливості, зумовлені умовами й складністю сільського господарства як галузі виробництва. Визначальною особливістю сільського господарства є те, що основний засіб виробництва у цій галузі економіки – земля, що унеможливує прискорення виробничого процесу, як в інших галузях.

Наступною особливістю сільськогосподарського виробництва є його сезонність. У певних межах її можна згладжувати виготовленням продуктів, які мають неоднакові час виробництва і робочий період. Йдеться про таку організацію виробництва, яка поєднує основні й допоміжні галузі, промислові підприємства і промисли залежно від економічних і природних умов.

У сільському господарстві також дуже важливим є своєчасне виконання робіт. Такі роботи, як сівба, збір урожаю, виконують у певний час, не швидше і не пізніше. Якщо, скажімо, у промисловості несвоєчасне виконання технологічних операцій призводить до затримки виготовлення продукції, то в сільському

господарстві – це втрати продукції, погіршення її якості. А це позначається на результатах господарювання.

Продукція сільськогосподарського виробництва може виступати як кінцевим продуктом споживання, так і ресурсом для інших галузей економіки. Це вимагає особливого підходу до організації збутової діяльності, тим більше, якщо врахувати проблеми транспортування виробленого продукту. Тому персонал, зайнятий в аграрному виробництві, має володіти мобільністю, оперативністю і різноплановою фаховістю.

Виходячи з перелічених особливостей сільськогосподарського виробництва, і слід формувати персонал сільськогосподарських підприємств.

Формування персоналу сільськогосподарських підприємств є постійним процесом вирішення проблем комплектування підприємств персоналом відповідної кількості та якості, що вимагає виконання певних завдань: набір, підбір, управління кар'єрою та мотивацію. Щоб процес підбору персоналу функціонально забезпечував реалізацію стратегії сільськогосподарського підприємства, його потрібно брати до уваги вже на етапі розробки стратегічних планів розвитку підприємств.

Дослідження особливостей формування персоналу та його функціонування в Україні і визначає перспективи його використання.

Провівши аналіз середньорічної чисельності працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві протягом трьох років у розрізі районів Львівської області, ми отримали такі результати (див. табл.).

Таблиця

Динаміка середньорічної чисельності працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві Львівської області*, осіб

Район	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2008 до 2006 р., %
Бродівський	1433	1142	960	67,0
Буський	655	647	617	94,2
Городоцький	149	94	100	67,1
Дрогобицький	793	606	560	70,6
Жидачівський	688	305	324	47,1
Жовківський	763	720	714	93,6
Золочівський	916	728	570	62,2
Кам'янка-Бузький	557	376	328	58,9
Миколаївський	570	304	247	43,3
Мостиський	500	152	197	39,4
Перемишлянський	232	64	100	43,1
Пустомитівський	787	797	804	102,2
Радехівський	700	504	429	61,3
Самбірський	635	198	291	45,8
Сколівський	0	0	0	0,0
Сокальський	1995	1783	1409	70,6

Старосамбірський	176	27	23	13,1
Стрийський	335	265	274	81,8
Турківський	0	0	0	0,0
Яворівський	425	182	168	39,5
Всього в області	12646	9475	9187	72,6

Аналіз динаміки середньорічної чисельності працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві в розрізі районів досліджуваної області за 2006-2008 рр., свідчить про скорочення чисельності працюючих на 27,4%. Найвищі темпи зменшення спостерігаємо у Старосамбірському районі – 86,9%. На початок 2006 р. їх чисельність становила 176 осіб, а вже через три роки лише 23 особи. Кількість працівників сільськогосподарських підприємств Львівської області за аналізований період скоротилася на 3459 осіб. У двох районах області сільськогосподарських підприємств взагалі немає. Та попри ці тенденції зменшення є один район в області, де зафіксовано збільшення чисельності працівників. У Пустомитівському районі станом на 2006 рік було 787 осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, а у 2008 році їх стало 804 особи, або на 2,2% більше. Також було встановлено, що найбільша кількість зайнятих у сільськогосподарському виробництві проживала у Сокальському та Бродівському районах – 1409 і 960 осіб відповідно [6]. На сучасному етапі розвитку в Україні немає жодного регіону, де б не спостерігали зменшення кількості населення, зокрема й такого, що зайняте в сільськогосподарському виробництві.

Висновки. На нашу думку, для покращання процесу формування персоналу сільськогосподарських підприємств необхідно звернути увагу на високий загальноосвітній рівень, професійну підготовку персоналу, постійне поновлення знань працівниками сільськогосподарських підприємств.

Бібліографічний список

1. Петюх В. М. Ринок праці : навч. посіб. / В. М. Петюх. – К. : КНЕУ, 1999. – 288 с.
2. Бугуцький А. А. Статистико-економическое исследование проблем эффективности сельскохозяйственного труда : автореф. дис. на соискание ученой степени доктора экон. наук / А. А. Богущкий. – К., 1972. – 75 с.
3. Калина А. В. Организация и оплата труда в условиях рынка / А. В. Калина. – К., 1997. – 300 с.
4. Павленков В. А. Рынок труда / В. А. Павленков. – М. : Анкил, 1992. – 234 с.
5. Саблук П. Т. Турбота про хліб – головна позиція державної політики / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2000. – № 10. – С. 3-9.
6. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Львівської області / Головне управління статистики у Львівській області. – Львів, 2009. – 56 с.
7. Линдюк А. О. Формування та використання менеджерського персоналу сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / А.О. Линдюк. – Лівів, 2008. – 20 с.
8. Schultz T. Wenn die Menschen arm sind. Kapitel 1. Die Oekonomik der Armut.- Copyright Nobelstiftung, 1979.

Гошко Г., Черевко В. Формирование персонала сельскохозяйственных предприятий Львовской области

В данной статье рассмотрены вопросы формирования персонала сельскохозяйственных предприятий Львовской области на современном этапе развития аграрного производства.

Ключевые слова: персонал, сельскохозяйственное производство, трудовые ресурсы.

Goshko T., Cherevko V. Formation of personnel farms Lviv area.

This article discusses the formation of the personnel of the agricultural enterprises of the Lviv region at the present stage of development of agricultural production.

Key words: personnel, agricultural production, human resources.